

מאת

כתובת: התהדרות עשירי

הבריטי

מאת

פיליפ קלייבן

במרץ ש.ז. דנו בבית-הנבחרים הבריטי בסוגית „גורם-ההרתעה העצמאי” של בריטניה ובשאלת יחסה (החייבי — או השלילי) של ארה״ב לגורם זה. במאמרו של אחד מחברי הפרלמנט בעקבות דיון זה נאמרו דברים השופכים אור על מעמדו הנוכחי של כוח-ההרתעה; וכן — על סיכווי, במצבים אפשריים שונים. המאמר (של ג'וליאן קריטצ'לי, שביקר לא-זמון בישראל) התפרסם ב„ספקטיטור” הלונדוני בשלהי מרס. מספר קטעים (בחלקם מתומצתים) מתוכו „ידברו בעד עצמם”.

תיאום עם „פיקוד-האוויר האסטרטגי” האמריקני והיות והוקצו להם מטרות הן במערב-רוסיה והן במזרח של אירופה-התיכונה — הרי הם מוסיפים על ערכו הממשי של כוח-ההרתעה המערבי.

*

יצדק האומר כי אין האמריקנים מצדדים בכך שלבריטניה, או לכל בעל-ברית אחר שלהם, יהיו כלי-נשק גרעיניים. שכן, לעולם אין ארה״ב יכולה להסכים לכך שבעלי-בריתה יהיו בעלי נשק-גרעיני משלהם, מבלי שתערער על-ידי כך את ההנחות עליהם מבוססת מדיניות-ההוץ שלה; הנחות האומרות שהתקפה על אחת ממדינות-נאט״ו — כמוה כהתקפה על אמריקה; ושנגד התקפה כזו יופעלו, אם יהיה הכרח בכך, כלי-נשק גרעיניים אמריקניים. הסכמת ארה״ב שמעשה בריטניה בענין זה מוצדק היה — הנה כהודאה בדבר אשר יש כבר החושדים בו (אף אם הרוסים אינם נמנים על אלה עדיין) והוא: — שארה״ב לא תהיה מוכנה „להתחלף” בווישגטון בעד מוסקבה, וזאת כדי לנקום את נקמתה של לונדון.

מהו אס-כ״ו הנימוק האמתי לכך שבריטניה תוסיף להיות מעצמה-גרעינית?

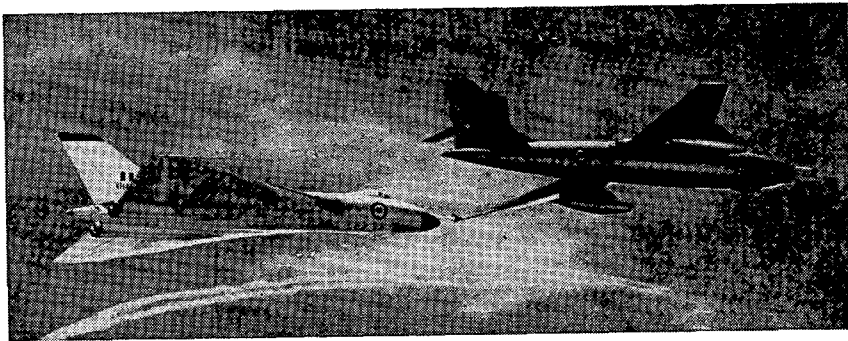
יתכן שמניעי יוקרה-לאומית הם שהביאו להיות מעצמה-גרעינית; אך הדבר שהשפיע כי תתאמץ לשמור על מעמדה זה היה אחר: החשש פן ינהוה בודדה.

סבורני, איפוא, כי טועים האומרים כי אין במפציצי-״v” משום תרומה כלשהי לכוח-ההרתעה — אך צודקים אלה המרמזים כי אין אמריקה ששה לכך שבעלי-בריתה יהיו גם הם בעלי כלי-נשק גרעיניים.

האם פירושו של דבר הוא כי אמריקה תומכת בדעת מפלגת-העבודה הבריטית כי על בריטניה להטיל אל הגרוטאות את כוח-ההרתעה שלה? לא! אמנם, יש אנשי-תבונה הסבורים כי כוח-ההרתעה העצמי של בריטניה הוא בגדר „נכס פוחת-והולך”; אך אפילו נהפוך את כל מפציצי ה-״v” לסירים ולקלחות — האם יסוד עקב-כך מעלינו הפחד בפני עויבת-הארץ-לנפשה שהוא הסיבה לכך כי מדינות אחרות, כגון צרפת, רוצות להיות „מעצמות-

אם יש המרמזים לכך כי מפציצי ה-״v” הבריטיים אינם תורמים עוד תרומה-מועילה לעצמה-הגרעינית האסטרטגית של המערב — הרי אין זה נכון. מעולם לא פורסם רשמית דבר על מספריו של כוח-ההרתעה המוטס הבריטי או על מימדי-יכולתו; אך אומדן סביר יעריך בודאי את גודלו ב-120 מפציצי „ויקטור” ו„וולקן”, שאחוז גדל-והולך מהם נמנים על „סימן 11” (דגם ב') של שני טיפוסים אלה, המשוכלל בהרבה מן הראשון — ושיכולתם הכוללת לשאת פצצות-גרעין היא בקרבת 100 מגטון בערך. אם יהיה על מפציצי ״v” אלה — בתגובה על תבוסתם באירופה של כוחות-המערב ה„מקובלים” — להלום ראשונים (מבלי לחכות למהלומתו, תחילה של יריב) — הרי סבורים כי כ-50 אחוז יתדרו עד אל מטרותיהם.

קשה יותר לחשב איזה מספר ממטוסים אלה ישרוד לאחר מהלומה מקדימה סוביטית. אם תיערך התקפה כזו על-ידי מטוסים רוסיים, כי אז ישנה לבריטניה אתראת-מכ״מ די-הצורך למען יספיק הכוח כולו להמריא בעוד-מועד; שכן יעברו ארבעים דקות בין אתראה להתקפה — אם התוקפים יהיו מפציצים „תת-קוליים”; ו-15 דקות — אם יהיו „על-קוליים”. אם — כפי שנראה עתה קרוב-יותר — תבוצע ההתקפה בטילים, כי אז ירד משך-האתראה לשמונה דקות לגבי אלה המשוגרים מטוחים של למעלה מ-1600 ק״מ; ולארבע דקות בלבד, אם המרחק שממנו נורו לא יהיה אלא כ-1000 ק״מ. באם ישרוד לפני-כן מצב של „משבר” — ואזי יקויים, בודאי, מלכתחילה פיזור מטוסים כהלכתו — יש להניח כי רובו של הכוח לא יושמד. ברם, גם לאחר שיימצאו כבר מטוסי-תגמול אלה באויר — אחוז האבידות (עד שיחדרו אל המטרות) יעלה על 50 אחוז, שהרי במצב זה תהיה התקפתם צפויה. בכל זאת, על אף כל הקשיים — הן לגבי הסיכוי „לשרוד” לאחר התקפת-יריב מקדימה, והן לגבי הסיכוי לחזור — עדיין יהיו מפציצי-״v” בגדר כוח-תגובה אשר ידידים ויריבים כאחד יוכלו להאמין כי יהיה בנמצא — וכי אמנם יפעל. הם יבצעו מהלומתם, או „תגמולם”, מתוך

מפציץ "V", "וולקן" מתולדק באויר ע"י מטוס-מיכלית, "ואגליאנט"

הצטרפותה אל אירופה; ומשיצא דבר זה אל הפועל, הרי ה"שוק-המשותף המורחב" שיווצר או יהפוך למעצמה-גרעינית, בזכות מפציצי "V" הבריטיים. נאט"ו תוסיף להת-קיים, כמכשיר שבאמצעותו ניתן לתאם את מערכי-ההגנה של אירופה ואמריקה לצורך עמידה בפני אתגר המשותף לשתיהן. האם לא יוכלו או מפציצי "V", בהיותם פזורים על-פני אירופה (דבר שיכביד על התוקף להשיגם במרוכז) ונתונים לסמכותו של מפקדם מטעם נאט"ו, לשמש מסד למערכת-ההרתעה של הברית — אשר גם תגביר אימון אירופה בבטחונה וגם תקיים את קשרי ההתחייבות וההכרח של אמריקה להגנת אירופה?

סימנים מעידים כי מהשבתה של ממשלת-בריטניה אמנם מכוונת לפי קוים אלה; שכן הדבר האחד בו יכולים אנו לבטוח הוא כי לעולם לא תחסל בריטניה את כוח-ההרתעה. זאת ועוד: ב"ספר הלבן" על מדיניות-ההגנה, שהופיע זה-עתה, אין כל ציון לכך שיהיה יוכל לבוא במקום מפציצי "V" בשנות השבעים של המאה. אם כן הוא — כי אז הכללת כוח-ההרתעה בנאט"ו היא הדרך היחידה.

★

דינאים רבים ושונים התנהלו בתוככי מדי-נות-נאט"ו, וביניהן, בשבועות שלאחר הור-פעת המאמר המצוטט; וכן, דו"שיח" נפתל בין חברות הברית שבאירופה לבין ארה"ב, על מידת-הסמכות שתהיה לכ"א מהצדדים על טילי "פולריס" שבצוללות-האטומיות א-שר לפי הבטחת ארה"ב, תועדנה לעמידה לרשות נאט"ו.

תוכן הדינאים ומזגם אינם מעידים על קיום "דרך סלולה" להשתלבות "כוח-ההרתעה" הבריטי במסגרת "כלל-נאט"ו-אית". אך תהיה אשר תהיה מגמת-ההתפתחות ב-1962—1963 — דהיינו, עד בוא הרגע בו יתחיל למלא תפקיד כלשהו "מיראז" הצרפתי. יתכן כבר בצירוף יכולת-גרעינית כלשהי משלו — הרי מהות הבעיות הבט-חוניות שלפני בריטניה, ומערב-אירופה, אי-נה משתנית; וכנראה — אף לא מהות הברירות שלפני כוח-ההרתעה הבריטי, אשר היוצו במאמר.

כתוצאה מן השויון הגרעיני בין הגושים — סבורה היא שאם יקרה ואירופה תובס ויופעל הפוטנציאל הרוסי נגד אמריקה, כי אז תהיה תבוסתה של אמריקה בלתי נמנעת, אם לא תפרוץ במצב דברים זה מלחמה גרעינית. הממשלות הבריטיות לא היו בטוחות מעולם האם לסמוך על דברתה של ארה"ב, או שמוטב להכין ביטוח-עצמי כנגד אפשרות שתופקר. בדיעבד עשו אחד משני דברים אלה — בעוד הוסיפו להאמין בדבר האחר.

ברם, כיום לא יכול עוד ויכוח כזה בענין מדיניות-ההגנה הבריטית להיות אלא אקדמי בלבד. שכן ספק הוא אם אירופה השרויה בשפע, הסובלת ממחסור חריף בכוחות-עבודה, תוכל בזמן-מ"ה-הזמנים להעמיד, בכור-חה-היא, מספר אנשים שיספיק לכינון כוח-צבאי בגודל הנחוץ. ואפילו תעשה כן — יהיה אולי פירושו של דבר כי ארה"ב תוציא מאירופה מקצת מגייסותיה, או כולם. כן אינה קיימת למעשה — כפי שיש הטוענים — ברירה בין אירופה גרעינית ובלתי-גרעינית; כי על פני אירופה זרועים כלי-זיון גרעיניים מסוגים שונים, הנתונים לצורות-שליטה שר-נות. הברירה היחידה היא: הצריכים כלי-הזיון הגרעיניים באירופה להיות בבעלותן של מדינות בודדות — או נתונים לשליטתה של הברית (נאט"ו) בכללותה? על-כן איוולת היא מצד מפלגת-העבודה לחסל את כוח-ההרתעה הבריטי; כי עלידי כך היתה מחלישה את המערב בכללו — ונמנעת מל-הביק כל יתרון פוליטי מהיותו מצוי בידי בריטניה. ואל-אז תסתפק ממשלת-בריטניה בכך כי תוסיף גם בעתיד לתרום "תרומה עצמאית" משלה לכוח-ההרתעה הכולל. שכן, בריטניה כבר הגישה את בקשתה בענין

גרעיניות" בפני-עצמן? אם דוברי מפלגת-העבודה מנסים לגייס תמיכה אמריקנית לה-צעות-המדיניות שלהם, הרי זה בזבוז זמן לשוא; יש לו לקנדי קור-מדיניות משלו בקשר לכלי-הזיון הגרעיניים של בעלי-בריתו — והוא המנסה לשכנע את ממשלת-בריטניה כי תקבלו. קור-מדיניות זה טוען, כידוע, לכוח-ההרתעה שיהיה נתון לרשותה של נאט"ו, או של שותפות בעלי-הברית.

מה הסיבה לכך שכה קשים הם חבלי-הלידה של מדיניות-ההגנה הגיונית של המערב? שהרי ברור כי הכפילות בתחום כוחות-גרעיניים הנה חסרת-טעם — וכי הדרך הנכונה ביותר היא שאירופה תקיים כוחות "מקובלים" בלבד; שבריטניה תתרום מצדה גייסות בעצמה הולמת לצורך הגנת אירופה — ותשא בהתחייבויותיה שמעבר-ל-ימים (דבר שאין ביכולתה לעשותו כראוי בלי להנהיג חובת-שירות סלקטיבית); ושאמריקה תהיה האח-ראית לכוח-ההרתעה הגרעיני האסטרטגי של המערב. הערובה האמריקנית לבוא לעזרת אירופה לכשתותקף — צריכה (ויכולה) לשמש היסוד עליו ניתן היה לבנות מדיניות-הגנה הגיונית, ומשתתת על השלמת-גומלין של בעלי-הברית.

כי שתיים הן הסיבות שבגללן צריך היה לתת אימון בהבטחה זו. האחת — ההשתק-עות, (והתחייבות) הפיטית של אמריקה באי-רופה. רק לעתים נדירות יורד מספרם של חיילי ארה"ב, ובני-משפחותיהם, המוצבים כאירופה למטה מרבע-מיליון; ואפילו כיום — תורמת היא את התרומה השניה-בגודלה לכוחות הקרקע של נאט"ו. ואילו מבחינה פסיכולוגית ראתה תמיד אמריקה את נאט"ו כשלוחה שלה-עצמה. ועל אף פגיעותה עתה —